

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Rahandusministeerium
info@fin.ee

Teie 11.11.2025

Meie 20.11.2025

nr 1.1-10.1/4877-1,
RAM/25-1002/-2K
nr 8-2/7486

Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Austatud minister

Rahandusministeerium on esitanud Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks riigihangete seaduse (RHS) ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu.

Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu märkustega.

I. Sisulised märkused

- Eelnõu § 1 p 29** – kõnealune säte näeb ette, et dünaamilise hankesüsteemiga liitmisest teavitatakse taotlejat elektroonilises süsteemis. Juhul kui elektroonilise süsteemi puhul on alati tegemist riigihangete registriga, siis palume sätte sõnastuses nii ka viidata.
- Eelnõu § 1 p 77** – kõnealune säte näeb ette hanketeate avaldamise riigihangete registris. Riigihangete register on reguleeritud RHS §-s 181. Kõnealuse sätte lg 3 näeb ette, et hankija ja toetuse saaja vastutab tema poolt registrile esitatud andmete õigsuse eest. Juhime tähelepanu, et hankijal ja toetuse saajal on kohustus esitada registrisse õiged andmed, kuid hetkest, mil andmed on registrisse esitatud, vastutab nende õigsuse eest andmekogu vastutav töötaja, seega soovime sätte ümber sõnastada.

RHS § 181 lõike 4 kohaselt on käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud andmed avalikult kättesaadavad, kui neile ei ole seaduse alusel kehtestatud juurdepääsupiirangut. Juhime tähelepanu, et avaliku teabe seaduse kohaselt on kogu teave, mis on saadud, loodud või saadetud avalikke ülesandeid täites avalik kuni selle suhtes ei ole kehtestatud juurdepääsupiirangut. Seega puudub vajadus sellekohase mõtte kordamiseks eriseaduses.

RHS § 181 lõike 5 esimese lause kohaselt määratakse registri vastutav ja volitatud töötaja registri põhimääruses. Juhime tähelepanu, et kuna registris töödeldakse ka isikuandmeid ja igasugune isikuandmete töötlemine kujutab endast eraelu riivet, mille raamid tuleb ette näha seaduses, siis tuleb andmekogu (kes on ka andmekogus töödeldavate isikuandmete vastutav töötaja) vastutav töötaja kindlaks määrata seadusega. Põhimääruse kohaselt on registri vastutav töötaja Riigi Tugiteenuste Keskus. Juhime tähelepanu, et andmekogu vastutav töötaja on see asutus, kellele on seadusega pandud kohustus, mida ta täidab vastava andmekogu kaudu. Juhul kui andmekogu kaudu täidavad oma seadusest tulenevaid ülesandeid mitu asutust, on nad andmekogu

kaasvastutavad töötajad. Täpsem ülesannete jaotus ja vastutus määratakse sellisel juhul kindlaks põhimääruses. Käesoleval juhul näib, et andmekogu vastutav töötaja on ka Rahandusministeerium, kes täidab registri kaudu RHS §-des 180 ja 184 nimetatud ülesandeid ning kasutab andmekogu riigihangete ja toetuse saaja ostude statistiliste andmete analüüsimisel. Palume andmekogu kaasvastutavad töötajad näha ette seaduse tasandil.

RHS § 181 lõige 5¹ näeb ette registris töödeldavad isikuandmed. Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul on hetkel seaduses esitatud isikuandmete loetelu liialt lai, kuna jätab loetelu lahti, mistõttu on selle sätte alusel töödeldavad ka eriliiki isikuandmed. Teiseks on kehtivas sõnastuses tehtud viide õigusaktidele, mis võivad olla ka seadusest madalama tasandi õigusaktid. Kuna aga isikuandmete töötlemisega seonduv raamistik peab olema reguleeritud seaduses, siis tuleb ka siin viidata seaduse tasandile, seega teeme ettepaneku sõnastada sätte järgmiselt: Registris töödeldakse riigihanke ja toetuse saaja ostu menetluses osaleva ettevõtjaga seotud füüsiliste isikute üldandmeid, andmeid isiku hariduse, kutsekvalifikatsiooni, kogemuse, süüteo korras karistatuse ja maksuvõla kohta ning muid andmeid, mille esitamist on hankijal õigus nõuda riigihangete seaduse alusel või toetuse saajal toetuse saaja oste reguleerivate seaduste alusel.

RHS § 181 lõike 5² kohaselt hoitakse registris teostatud seisundit ja lepinguta lõpetatud seisundit kandvates riigihanke andmetes, toetuse saaja ostu andmetes, vaidlustusmenetluse tulemuste andmetes ja digitaalsetes riigihangete dokumentides sisalduvaid kõnesoleva paragrahvi lõikes 5¹ nimetatud andmeid registris 25 aastat, seejärel andmed kustutatakse. Riigihangete, toetuse saaja ostu ja vaidlustusmenetluse tulemuste andmeid ning digitaalseid riigihanke dokumente, mis kõnesoleva paragrahvi lõikes 5¹ nimetatud andmeid ei sisalda, hoitakse registris tähtajatult. Juhime tähelepanu, et sättest ei selgu, mis hetkest hakkab säilitustähtaeg kulgema ning teiseks puudub vajadus ette näha andmete kustutamist pärast säilitustähtaja saabumist, kuna säilitustähtaja saabumine tähendabki kohustust isikuandmed kustutada.

RHS § 181 lõikega 5³ nähakse ette, et pärast kümne aasta möödumist riigihanke lõppemisest on registris asuvatele isikuandmetele juurdepääsuõigus: 1) registri peakasutajal; 2) riigihanke eest vastutaval isikul selle riigihanke andmetele; 3) toetuse saaja ostu menetluse eest vastutaval isikul toetuse saaja selle ostu andmetele; 4) pakkuja peakasutajal oma pakkumuste andmetele; 5) muul isikul põhjendatud õigustatud huvi korral. Esiteks ei ole kõnealuse sätte puhul selge, mida on soovitud reguleerida. Kui lähtuda avaliku teabe seadusest (AvTS) ja isikuandmete kaitse üldmäärusest ning sellest, et isikuandmete avalikustamiseks ei ole nähtud ette eraldi alust, siis on kõik registris sisalduvad isikuandmed ilmselt tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks ja nendega saavad tutvuda üksnes menetlusega seotud isikud ehk siis andmekogu ja isikuandmete vastutav töötaja, hankija kõigile pakkumustele, pakkujad oma andmetele, toetuse saaja oma andmetele ning muul isikul õigustatud huvi korral. Regulatsiooni kohaselt jätkub sama olukord ka peale kümne aasta möödumist. Juhul kui sättega on soovitud ette näha juurdepääsupiirangu eritingimusi võrreldes AvTS-iga, siis palume sätte ümber sõnastada.

RHS § 181 lg 6 näeb ette volitusnormi registri põhimääruse kehtestamiseks, kuid sellest puuduvad volituse selged raamid. Palume sätet täiendada¹.

3. **Eelnõu § 1 p 87** – kõnealuse sätte kohaselt tunnistab Rahandusministeerium järelevalveteate asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks ja teate esitajale tagatakse konfidentsiaalsus. Nagu eelnevalt mainitud, siis kogu avalike ülesannete täitmise käigus tekkinud teave on avalik, kuni selle suhtes ei ole kehtestatud juurdepääsupiirangut. Juurdepääsupiirangu aluseid on sätestatud AvTS §-s 35, mis peaks katma enamus juhtumeid, kus mõni huvi vajab kaitset avalikkuse eest. Kui AvTS §-s 35 ette nähtu aga ei ole piisav, tuleb kaaluda eriseaduses täiendava juurdepääsupiirangu aluse kehtestamise vajadust. Kui see on põhjendatud (st AvTS-is ette nähtud alustest ei piisa), tuleb kavandatavas sättes näha ette, millist teavet ja millisel eesmärgil

¹ Vt selle kohta: <https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2025-10/Juhis%20eeln%C3%B5ude%20koostamiseks.pdf>

kaitstakse. Hetkel ei nähtu sättest, millise huvi kaitseks teave asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatakse, seega palume sätet täiendada.

II. Täiendavad märkused

- 4. Eelnõu § 1 p 86** – eelnõuga muudetakse RHS § 193 lõiget 5, kus asendatakse sõnad „Kui vaidlustatakse riigihanke menetluses hankelepingu sõlmimisele eelnev ajaliselt viimane hankija otsus“ sõnadega „Kui hankelepingu sõlmimise ainus takistus on vaidlustusmenetlus“.

Muudatusega soovitakse näha ette, et RHS § 193 lõikes 5 sätestatud hankelepingu sõlmimiseks loa andmist oleks võimalik kohaldada ka pöördmenetluses ja seega ei pea loa saamise tingimuseks olema enam lisaks avalikule huvile asjaolu, et tegemist on hankelepingu sõlmimisele eelneva ajaliselt viimase otsuse vaidlustamisega. Edaspidi saaks hankelepingu sõlmimiseks anda loa siis, kui on avalik huvi ja kui hankelepingu sõlmimise ainus takistus on vaidlustusmenetlus. Juhime tähelepanu, et sarnane regulatsioon on ette nähtud ka halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 280 lõikes 1¹ ning õigusliku selguse ja ühetaolise vaidlustussüsteemi hoidmise seisukohalt võiks sarnase muudatuse teha ka HKMS-is. Kooskõlastustabelist küll nähtub, et eelnõu väljatöötajad ei soovi HKMS-i muudatust selle eelnõu raames teha, kuna tegemist on kiireloomuliste muudatustega, aga palume siiski edaspidi viia HKMS-is olevad riigihangete vaidlustamise sätted kooskõlla RHS-is planeeritud muudatustega.

- 5. Eelnõu § 1 p-ga 89** tunnistatakse kehtetuks RHS §-d 213–216 ehk väärtesätted.

A. Viidatud paragrahvid paiknevad RHS 10. peatükis, mille pealkiri on „Vastutus“. Eriseadustes on vastutuse peatükis reeglina üksnes väärtesätted. Kui need tunnistatakse kehtetuks, on küsitav, kas peatükki järele jäänud §-d 217 (kulude hüvitamine pakkujale) ning § 218 (kahju hüvitamine pakkuja poolt) kuuluvad ikka vastutuse peatükki. Pigem tuleb vastutuse peatükk tunnistada tervikuna kehtetuks ning §-d 217 ning 218 sätestada RHS mõnes teises peatükis. Nt RHS § 202 reguleerib kahju hüvitamise taotlust (nt võiks kehtiv § 218 olla § 202 juures, nt §-na 202¹). Palume eelnõu vastavalt täpsustada.

B. Palusime seletuskirja täiendada teabega, kas ja kui palju on kehtetuks tunnistatavaid RHS § 213–216 kaheksa aasta jooksul rakendatud. Seletuskirja ongi täiendatud ning välja toodud (lk 84), et väärtesättesüsteemi sätete rakendamise vajadus ei ole praktikas olnud märkimisväärne. Pigem saab seda hinnata väheseks – alates RHS-i jõustumisest on §-de 213–215 tunnustel alustatud väärtesõlme menetlusi kokku 28 korral.

Palume siiski täpsustada seletuskirjas, kas mõni alustatud menetlus lõppes ka isiku karistamisega ning kui jah, kui palju on neid lahendeid olnud. Samuti palume täpsustada, kas kõik karistatud isikud on tänaseks päevaks oma karistused kandnud, nende karistusandmed on kantud karistusregistri arhiivi. Kui mõni karistus on veel hetkel aktiivne, st isiku kohta on karistusregistris teave tema karistamise kohta, kas siis on Rahandusministeerium kui kohtuväline menetleja kavandanud ka karistusregistri teavitamist pärast seadusemuudatuse jõustumist, et isiku karistusandmed kustutataks, kuna tegu ei ole enam väärtesõlme korras karistatav.

Seletuskirja lisatud teabe kohaselt laekus 2024. a väärtesõlme teateid kolme hankija läbi viidud kuue riigihankega seoses, millest omakorda on väärtesõlme menetluse läbiviimist peetud põhjendatuks kahe teate ajendil (ühel korral väärtesõlme menetlust ei alustatud, sest samadel asjaoludel oli prokuratuur alustanud kriminaalmenetlust). Palume täpsustada, kas ülejäänud kahe teate ajendil alustatud väärtesõlme menetlus on hetkel pooleli.

- 6. Eelnõus ei kavandata RHS § 208 muutmist.** Viidatud sätte lõige 6 näeb ette, et Rahandusministeerium võib RHS alusel tehtud ettekirjutuse täitmata jätmise korral rakendada sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Ettekirjutuse täitmata

jätmise korral on sunniraha ülemmäär esimesel korral kuni 2500 eurot ning järgmistel kordadel kokku kuni 10 000 eurot ühe ja sama kohustuse täitmisele sundimiseks.

Väärteosätteid tunnistatakse RHS-s kehtetuks. Palume kehtetuks tunnistamise osas täiendavalt seletuskirjas selgitada ka seda, millistel juhtudel Rahandusministeerium hankijatele ettekirjutusi kohaldab ning sunniraha rakendab. Palume ka täpsustada, kas need hankijad ei kattu nendega, kelle jaoks on kehtivas seaduses väärteosätteid, mis nüüd kaovad, ning kas ettekirjutusi tehakse pakkujatele.

7. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõjuanalüüsi kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega.

Maarja-Liis Lall (54770628, maarja-liis.lall@justdigi.ee)
Silja Tammeorg
Einar Hillep
Helen Uustalu
Birgit Hermann
Inge Mehide